

Роки успішної діяльності журналу «Економіка АПК»

Виповнилося двадцять років із часу заснування Міжнародного науково-виробничого журналу „Економіка АПК”. За цей період журнал став настільною книгою всіх причетних до проблеми аграрної економіки спеціалістів і науковців. Саме його поява в той час була об’єктивною та необхідною умовою. Після одержання Україною незалежності й узятим новою державою курсу на освоєння і розбудову ринкової системи господарювання виникла велика кількість проблем, на які треба було дати відповідь, скоординувати та сконсолідувати зусилля різного рівня керівників, спеціалістів і науковців щодо їх розв’язання. Якщо навіть у той чи інший період по окремих питаннях відповіді й знаходилися, то їхній зміст необхідно було негайно довести до виконавців. Тим більше, що однією з головних особливостей аграрної галузі є її територіальна розосередженість. Цю велику місію взяв на себе журнал.

Оскільки дослідження по всіх агро економічних проблемах проводилися в Інституті аграрної економіки, природним стало рішення про організацію такого журналу саме при цій установі. Науковці інституту прийняли дану ідею схвально та зробили все від них залежне, щоб журнал із першого його номера став актуальним і змістовним. Тоді ж із їхньої подачі мене обрали головним редактором журналу, а заступником – доктора економічних наук, професора О.В. Крисального.

Нами було визначено склад співзасновників журналу, його редакційну колегію, які ось уже двадцять років працюють творчо, в злагоді. Вони зробили все для того, щоб журнал увійшов до складу найавторитетніших журнальних видань держави світу.

Відзначимо найвизнаніші основні узагальнені віхи в діяльності журналу. Передусім, необхідно було знайти шляхи усвідомлення читачами складових і змісту ринкових

питань в аграрному секторі економіки держави. Планово-розподільна або командно-адміністративна система в той час відпадала, а яка повинна бути замість неї? До честі журналу, він взяв на себе пошук цієї системи. Кожна публікація, яка стосувалася цієї проблеми, знаходила місце на його сторінках, ставала надбанням читачів.

При підборі публікацій перевагу віддавали їхньому змісту, а не авторитетам авторів. Можна нині лише пожалкувати, що не всі пропозиції авторів, науковців, які друкувалися в журналі, не завжди втілювалися в життя, особливо на макрорівні. Ось лише головні з них.

Відомо, що для освоєння ринкової системи господарювання необхідно було визначитися з основними її складовими, структурою тощо. При цьому бажано було б, щоб нова система еволюційно поетапно прийняла прогресивне, що було раніше, вирівнювала ті викривлення (перекоси), які були в економіці щодо аграрної сфери, і ввійшла в нову систему на рівні стандартів економічно передових країн світу. Проте об’явивши Україну державою з ринковою економікою, політики зробили та, на жаль, до цих пір роблять все для того, щоб такої не було, або якщо б і була, то в інтересах політики стала б ще більш викривленою. Якщо узагальнити, то це щодо аграрної сфери стосується таких основних проблем, які й донині не розв’язані.

Перша. Сільське господарство і все що зв’язано з селом, як і раніше, залишається на узбіччі економічного розвитку держави. Диспаритет економічних відносин усіх галузей національного господарства з аграрним виробництвом у ринковій економіці став ще більше очевидним, але ніхто з керівників владних структур майже нічого не роблять для того, щоб ліквідувати це явище. Як і раніше, державою правлять із позицій диктатури пролетаріату, не враховуючи потреб

сільського господарства, селянської праці, хоча давно всім відомо, що з 1 кг металу 1 кг цвяхів ніяк не виготовиш. Із одного ж кілограма насіння приріст продукції майже в сотню разів більший.

Друга. Передові в плані економічного розвитку цивілізовані країни світу успішно освоюють третю – постіндустріальну стадію розвитку суспільства. В якій же стадії розвитку знаходиться Україна, важко визначити. Якщо віднести її до першої – доіндустріальної, в основі якої є земля, то це буде первіснообщинний лад. Усвідомити це якось важко. В окремих сферах українське суспільство ніби пішло значно далі (літако- та ракетобудування тощо). Але й до другої стадії не можна його віднести, оскільки в її основі є рух капіталів, включаючи капітал землі. Ми ж поки що лише активно дискутуємо, чи це так. Але всі вже зрозуміли, що ринкова економіка рахується з тими, хто має капітал. Забравши від селян їхній основний капітал (ресурс землі), штучно зробили їх бідними та ніяк не можемо, а може (через політичну заангажованість) і не хочемо бачити, що це є основною причиною диспаратних відносин.

Тому питання земельних відносин як складової економічних та виробничих відносин неодноразово піднімалися й обговорювалися на сторінках журналу, але земельна реформа ось уже майже 20 років тупцюється на місці. І до тих пір, поки земельна реформа не буде вирішена, надіятися на успішний розвиток держави в цілому та її аграрної сфери буде проблематично. Як це зробити, пропонують багато авторів опублікованих у журналі статей, треба лише до них дослухатися.

Третя. Серцевиною всіх економічних відносин, їхнім розвитком є економічний інтерес, який виявляється, передусім, цінними співвідношеннями. Через ціну виробник визначає економічну доцільність виробляти продукцію, її вигідність. Держава покликана бути регулятором економічно справедливих цінних співвідношень, визначених відповідно до вимог об'єктивних економічних законів. Саме вона (держава) встановлює правила формування собівартості продукції (робіт, послуг), або ціни výro-

ництва, ціни пропозиції, регулювання різниці між ціною покупки (ринковою ціною) за ціною пропозиції. Так робиться в країнах на постіндустріальній стадії розвитку. А якщо це так, то чому в Україні до цих пір ресурс землі не є ціноутворювальним фактором на всіх стадіях відтворювальних процесів виробництва і реалізації продукції, регулювальних та розподільчих відносин. Автори статей журналу постійно ставлять ці питання, але вони в більшості своїй залишаються не почутими, хоча й розглядаються на прикладі окремих продуктів, галузей, регіонів, ринків.

Четверта. Всім, хто хоч трохи знайомий зі змістом економічної діяльності відомо, що в її основі є економіка суб'єкта господарювання, підприємства. Тому основною задачею всіх управлінських ланок держави є створення необхідних умов для успішної діяльності підприємств, суб'єктів господарської діяльності. Якщо буде міцним цей рівень управлінської економічної ієрархії, стане міцною й економіка держави. Цієї філософської поведінки журнал дотримувався всі роки свого існування. Економічні проблеми суб'єктів низинної ланки завжди були пріоритетними. Але, на жаль, у державі дотримували іншої філософії. Кошти насамперед концентрувалися на верховому рівні, а потім за залишковим принципом держава могла дещо виділити самим підприємствам. При цьому без зловживань не обійшлося. Тому першочерговим завданням журналу на сучасному етапі є перевернути цю піраміду зверху донизу. Селянин, фермер, підприємство повинні бути в основі цієї піраміди і стати головною турботою всіх, а вершина піраміди має залишатися на останньому місці цих турбот. Вважаємо, що така філософія призначення журналу повинна бути визначальною й на перспективу.

Отже, названі чотири проблеми нині є ключовими для розв'язання. Від цього залежить успіх справи й інших аспектів економічної діяльності: організація, управління виробництвом; оплата праці; функціонування трудових ресурсів; матеріально-технічне забезпечення; екологія; соціально-економічний розвиток територій і т.п. Кожна із складових економіки у теоретичному й

у практичному плані мали в конкретні часи свої місця в окремих рубриках журналу. В цих публікаціях висвітлювалися наявні проблеми, наводилися шляхи їх розв'язання, але через невіршення вищезазначених нами чотирьох проблем багато з них залишилися на папері.

Неоціненний вклад журналу також у підготовку наукових кадрів. Будучи ВАКівським, на його сторінках друкувалися результати дослідників – докторантів і аспірантів. Можна з упевненістю стверджувати, що завдяки журналу Україна як молода держава створила нині потужну агроекономічну школу. Ні один доктор економічних наук своїми дослідженнями з аграрної проблематики не оминув увагою сторінки журналу.

Для викладачів економічних дисциплін усіх аграрних та економічних вузів і коле-

джів журнал був і є першим помічником. Усі вони є активними його читачами та авторами.

Особливі задачі життя ставить перед журналом на нинішній час. При всіх успіхах у роботі АПК продуктивність аграрного виробництва на 40% є нижчою, ніж у країнах Європи. Чому, як і що треба зробити, щоб це відставання ліквідувати? Дописувачі журналу, як і раніше, готові взятися за висвітлення на своїх сторінках шляхів подолання цих негараздів.

Можна було б навести багато прикладів актуальних для розв'язання поставлених завдань публікацій, відданих журналу авторів, але буде краще, коли про це скажуть й інші, причетні до діяльності журналу, автори.

***П.Т. САБЛУК, доктор економічних наук, професор, академік НААН, головний редактор журналу "Економіка АПК" (1994-2012 рр.)
Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки"***

* * *

Новини АПК

Україна почне експорт цукру вже в новому сезоні

Національна асоціація цукровиробників «Укрцукор» очікує, що Україна скористається наданими Євросоюзом до 1 листопада тарифними квотами на поставку бурякового цукру в обсязі 20 тис. т. Про це повідомив голова Правління асоціації Микола Ярчук.

«Ми готуємося до цього експорту у вересні-жовтні», – сказав він, пояснивши, що виробники планують розпочати поставки вже в новому виробничому сезоні. За його словами, вироблений у поточному 2013/14 маркетинговому році цукор розрахований для споживання на внутрішньому ринку. Як повідомлялося з посиланням на дані «Укрцукор», виробництво цукру в цьому сезоні скоротилося в 1,8 раза порівняно з попереднім – до 1,2 млн т.

М. Ярчук вважає, що Україні слід відстоювати збільшення квоти на постачання українського бурякового цукру в режимі вільної торгівлі з Євросоюзом хоча б до 300 тис. т на рік, а на даному етапі українським виробникам цукру потрібно налагодити зв'язки з європейськими партнерами. Крім цього, він повідомив, що квоту «А» (цукор для внутрішнього ринку) в обсязі 1,811 млн т на 2014/2015 МР розділили 58 цукрових заводів. Проте через невідому ситуацію з поставками газу є імовірність, що не всі з цих підприємств працюватимуть.

За даними прес-служби Міністерства аграрної політики та продовольства України, посівна площа цукрових буряків у 2014 р. становить 333 тис. га, що на 13% більше, ніж у 2013 р.

Прес-служба Мінагрополітики України